

ক) অতি চমু প্ৰশ্নৰ উত্তৰ:-

১। প্ৰাচীন ভাৰতত ভাষাচৰ্চাৰ অন্যতম প্ৰধান গ্ৰন্থখনৰ নাম কি?

উত্তৰ: পাণিনিৰ অষ্টাধ্যায়ী।

২। পাণিনি কোন আছিল?

উত্তৰ: পাণিনি প্ৰাচীন ভাৰতৰ এগৰাকী বিখ্যাত ব্যাকৰণবিদ আৰু ভাষাবিদ আছিল।

৩। প্ৰাচীন গ্ৰীচৰ ভাষাচৰ্চাৰ সৈতে জড়িত এগৰাকী দাৰ্শনিকৰ নাম লিখা।

উত্তৰ: প্লেটো।

৪। আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ জনক বুলি কাক কোৱা হয়?

উত্তৰ: ফাৰ্ডিনাণ্ড দ্য ছছুৰক।

৫। Course in General Linguistics গ্ৰন্থখনৰ সৈতে কাৰ নাম জড়িত?

উত্তৰ: ফাৰ্ডিনাণ্ড দ্য ছছুৰ।

৬। Generative Grammar বা সৃষ্টিশীল ব্যাকৰণৰ সৈতে কোনগৰাকী ভাষাবিদৰ নাম বিশেষভাৱে জড়িত?

উত্তৰ: নোম চমস্কি।

খ) থালী ঠাই পূৰ কৰা:-

১। পাণিনিৰ বিখ্যাত ব্যাকৰণ গ্ৰন্থখনৰ নাম _____।

উত্তৰ: অষ্টাধ্যায়ী।

২। প্ৰাচীন ভাৰতীয় ভাষাচৰ্চাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় আছিল _____
ভাষাৰ ব্যাকৰণ চৰ্চা।

উত্তৰ: সংস্কৃত।

৩। প্ৰাচীন গ্ৰীচত ভাষাৰ _____ আৰু প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে দাৰ্শনিক
আলোচনা হৈছিল।

উত্তৰ: উৎপত্তি।

৪। আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ জনক _____।

উত্তৰ: ফাৰ্ডিনাণ্ড দ্য ছছুৰ।

৫। ছছুৰৰ ভাষাবৈজ্ঞানিক চিন্তাত _____ আৰু parole দুটা গুৰুত্বপূৰ্ণ ধাৰণা।

উত্তৰ: langue।

৬। Generative Grammar ত _____ চমস্কিৰ অৱদান বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য।

উত্তৰ: নোম।

গ) তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ কৰা:-

১। প্ৰাচীন ভাৰতৰ ভাষাচৰ্চাৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

প্ৰাচীন ভাৰতত ভাষাচৰ্চাৰ এক সুদীৰ্ঘ আৰু সমৃদ্ধ পৰম্পৰা আছিল। মূলতঃ বেদৰ শুদ্ধ উচ্চাৰণ আৰু সংৰক্ষণৰ প্ৰয়োজনৰ পৰাই ভাষাৰ ধ্বনি, শব্দ, ৰূপ আৰু ব্যাকৰণ সম্পৰ্কে সুসংগঠিত অধ্যয়ন আৰম্ভ হৈছিল। বেদৰ ভাষা সংৰক্ষণৰ বাবে শিক্ষা, ব্যাকৰণ, নিৰুক্ত, ছন্দ আৰু কল্প আদি বেদাংগৰ বিকাশ ঘটিছিল।

পাণিনি প্ৰাচীন ভাৰতীয় ভাষাচৰ্চাৰ অন্যতম শ্ৰেষ্ঠ ব্যাকৰণবিদ। তেওঁৰ অষ্টাধ্যায়ী গ্ৰন্থত সংস্কৃত ভাষাৰ ধ্বনি, শব্দৰূপ, প্ৰত্যয়, সন্ধি, সমাস আৰু বাক্যগঠনৰ বিষয়ে সুসংগঠিত নিয়ম দিয়া হৈছে। পাণিনিৰ পাছত কাত্যায়েন আৰু পতঞ্জলিয়েও ব্যাকৰণ চৰ্চাক সমৃদ্ধ কৰে।

সেয়ে প্ৰাচীন ভাৰতীয় ভাষাচৰ্চাই ব্যাকৰণ আৰু ভাষাৰ গঠনমূলক অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্ব ভাষাবিজ্ঞানৰ ইতিহাসত বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰিছে।

২। পাণিনিৰ ভাষাচৰ্চাৰ গুৰুত্ব আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

পাণিনি প্ৰাচীন ভাৰতৰ এগৰাকী অসাধাৰণ ব্যাকৰণবিদ। তেওঁৰ বিখ্যাত গ্ৰন্থ অষ্টাধ্যায়ী সংস্কৃত ভাষাৰ ব্যাকৰণৰ এক সুসংগঠিত আৰু নিয়মভিত্তিক বৰ্ণনা। অষ্টাধ্যায়ীত ধ্বনি, শব্দ, প্ৰত্যয়, সন্ধি, সমাস, ক্ৰিয়াৰূপ আৰু শব্দগঠনৰ বিভিন্ন নিয়ম সূত্ৰৰ মাধ্যমেৰে প্ৰকাশ কৰা হৈছে। পাণিনিৰ পদ্ধতি সংক্ষিপ্ত, যুক্তিনিষ্ঠ আৰু নিয়মভিত্তিক।

পাণিনিৰ ব্যাকৰণত ভাষাৰ ৰূপগত আৰু গঠনগত দিশৰ ওপৰত বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল। তেওঁৰ এই বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিয়ে পৰৱৰ্তী ভাৰতীয় ব্যাকৰণ চৰ্চাক গভীৰভাৱে প্ৰভাৱিত কৰে।

৩। প্ৰাচীন গ্ৰীচৰ ভাষাচৰ্চাৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যসমূহ চমুকৈ আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

প্ৰাচীন গ্ৰীচত ভাষা সম্পৰ্কে মূলতঃ দাৰ্শনিক আৰু ব্যাকৰণগত আলোচনা হৈছিল। ভাষাৰ উৎপত্তি, শব্দ আৰু অৰ্থৰ সম্পৰ্ক, ভাষাৰ স্বাভাৱিকতা আৰু সামাজিক প্ৰচলন আদি বিষয়ত গ্ৰীক দাৰ্শনিকসকলে চিন্তা কৰিছিল। প্লেটোৱে Cratylus সংলাপত শব্দ আৰু অৰ্থৰ সম্পৰ্ক সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিছিল। এৰিষ্টটলেও ভাষা, যুক্তি আৰু বাক্য সম্পৰ্কে গুৰুত্বপূৰ্ণ মত প্ৰকাশ কৰিছিল।

পৰৱৰ্তী সময়ত গ্ৰীক ব্যাকৰণবিদসকলে শব্দৰ শ্ৰেণীবিভাজন আৰু ব্যাকৰণগত বিশ্লেষণৰ ক্ষেত্ৰত অৱদান আগবঢ়ায়। এই চৰ্চাই পিছলৈ ইউৰোপীয় ব্যাকৰণ অধ্যয়নৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলায়।

৪। প্ৰাচীন ৰোমান ভাষাচৰ্চাৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

প্ৰাচীন ৰোমান ভাষাচৰ্চা মূলতঃ লেটিন ভাষাক কেন্দ্ৰ কৰি বিকশিত হৈছিল। ৰোমান ব্যাকৰণবিদসকলে গ্ৰীক ব্যাকৰণৰ ধাৰণাসমূহ গ্ৰহণ কৰি লেটিন ভাষাৰ ব্যাকৰণ বিশ্লেষণ কৰিছিল। ভাৰো আৰু প্ৰিছিয়ান আদি ব্যাকৰণবিদে লেটিন ভাষাৰ শব্দ, ৰূপ, বাক্য আৰু ব্যাকৰণগত শ্ৰেণী সম্পৰ্কে

আলোচনা কৰিছিল। ৰোমান ব্যাকৰণত শব্দৰ বিভিন্ন শ্ৰেণী আৰু ব্যাকৰণগত নিয়মৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল।

ৰোমান ভাষাচৰ্চাৰ প্ৰভাৱ মধ্যযুগীয় ইউৰোপীয় ব্যাকৰণ অধ্যয়নত বিশেষভাৱে পৰিলক্ষিত হয়। ফলত লেটিন ভাষা বহু শতিকা ধৰি ইউৰোপৰ শিক্ষিত সমাজৰ ভাষা আৰু ব্যাকৰণ চৰ্চাৰ কেন্দ্ৰ হৈ থাকে।

ঘ) তলৰ দীঘল প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা:-

১। প্ৰাচীন ভাৰতত ভাষাচৰ্চাৰ ইতিহাস আৰু পাণিনিৰ অৱদান বিশদভাৱে আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

প্ৰাচীন ভাৰতত ভাষাচৰ্চাৰ এক সুদীৰ্ঘ আৰু সুসংগঠিত পৰম্পৰা আছিল। আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ জন্মৰ বহু আগতেই ভাৰতীয় পণ্ডিতসকলে ভাষাৰ ধ্বনি, শব্দ, ৰূপ, অৰ্থ আৰু ব্যাকৰণৰ বিষয়ে গভীৰভাৱে চিন্তা কৰিছিল। বিশেষকৈ বেদৰ শুদ্ধ পাঠ আৰু সংৰক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ফলত ভাষা সম্পৰ্কীয় অধ্যয়ন অধিক সুসংগঠিত ৰূপ লাভ কৰে।

প্ৰাচীন ভাৰতীয় ভাষাচৰ্চাৰ আৰম্ভণি মূলতঃ বৈদিক সাহিত্যৰ সৈতে জড়িত। বেদৰ মন্ত্ৰসমূহৰ উচ্চাৰণ আৰু পাঠ যাতে বিকৃত নহয়, তাৰ বাবে ধ্বনি আৰু উচ্চাৰণৰ সূক্ষ্ম বিশ্লেষণ কৰা হৈছিল। ইয়াৰ ফলত শিক্ষা, ব্যাকৰণ, নিৰুক্ত, ছন্দ আৰু কল্প আদি বেদাংগৰ বিকাশ ঘটে। ইয়াৰ ভিতৰত ব্যাকৰণ আৰু শিক্ষা ভাষা অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ। প্ৰাচীন ভাৰতীয় ভাষাচৰ্চাৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ ব্যক্তিত্বসকলৰ ভিতৰত পাণিনিৰ স্থান অতি উচ্চ। পাণিনিye সংস্কৃত ভাষাৰ ব্যাকৰণক এক সুসংগঠিত, নিয়মভিত্তিক আৰু বিশ্লেষণাত্মক ৰূপ প্ৰদান কৰে। তেওঁৰ প্ৰধান গ্ৰন্থ অষ্টাধ্যায়ীত প্ৰায় চাৰি হাজাৰ সূত্ৰৰ মাধ্যমেৰে সংস্কৃত ভাষাৰ গঠন আৰু ব্যৱহাৰৰ বিভিন্ন নিয়ম ব্যাখ্যা কৰা হৈছে।

পাণিনিৰ ব্যাকৰণৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্য হৈছে ইয়াৰ সূত্ৰভিত্তিক আৰু নিয়মতান্ত্ৰিক পদ্ধতি। তেওঁ শব্দৰ গঠন, ধাতু, প্ৰত্যয়, সন্ধি, সমাস, বিভক্তি, ক্ৰিয়াৰূপ আদি বিভিন্ন বিষয়ক সুসংগঠিত নিয়মৰ অধীনত আনিছিল। ফলত

সংস্কৃত ভাষাৰ শব্দগঠন আৰু ৰূপগত পৰিৱৰ্তন বিশ্লেষণ কৰাৰ এক বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি সৃষ্টি হয়। পাণিনিৰ পাছত কাত্যায়েন আৰু পতঞ্জলিয়ে ভাৰতীয় ব্যাকৰণ চৰ্চাক অধিক সমৃদ্ধ কৰে। পতঞ্জলিৰ মহাভাষ্য পাণিনীয় ব্যাকৰণৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ব্যাখ্যাগ্ৰন্থ। এইদৰে পাণিনি, কাত্যায়েন আৰু পতঞ্জলিৰ অৱদানে ভাৰতীয় ব্যাকৰণ চৰ্চাক এক শক্তিশালী ভিত্তি প্ৰদান কৰে।

প্ৰাচীন ভাৰতীয় ভাষাচৰ্চাৰ আন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ হৈছে নিৰুক্ত আৰু শব্দৰ অৰ্থচৰ্চা। যাস্কৰ নিৰুক্তত বৈদিক শব্দৰ ব্যুৎপত্তি আৰু অৰ্থ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হৈছে। ইয়াৰ দ্বাৰা বুজিব পাৰি যে প্ৰাচীন ভাৰতীয় পণ্ডিতসকলে কেৱল ব্যাকৰণেই নহয়, শব্দৰ অৰ্থ আৰু উৎপত্তিৰ বিষয়েও গভীৰভাৱে চিন্তা কৰিছিল।

সামগ্ৰিকভাৱে ক’ব পাৰি যে প্ৰাচীন ভাৰতৰ ভাষাচৰ্চা আছিল ব্যাকৰণ, ধ্বনি, শব্দ, ৰূপ আৰু অৰ্থৰ এক সুসংগঠিত অধ্যয়ন। বিশেষকৈ পাণিনিৰ অষ্টাধ্যায়ীয়ে ভাষাৰ নিয়ম আৰু গঠন বিশ্লেষণৰ ক্ষেত্ৰত এক অনন্য দৃষ্টান্ত স্থাপন কৰিছে। সেয়েহে বিশ্ব ভাষাচৰ্চাৰ ইতিহাসত প্ৰাচীন ভাৰতীয় পৰম্পৰাৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম।

২। প্ৰাচীন গ্ৰীচ আৰু ৰোমৰ ভাষাচৰ্চাৰ স্বৰূপ আৰু বিকাশ বিশদভাৱে আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

ভাষা সম্পৰ্কে সুসংগঠিত চিন্তা-চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰাচীন গ্ৰীচ আৰু ৰোমৰ অৱদান বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ। প্ৰাচীন গ্ৰীচত ভাষাৰ অধ্যয়ন মূলতঃ দৰ্শন আৰু যুক্তিবিদ্যাৰ সৈতে সম্পৰ্কিত আছিল। আনহাতে ৰোমানসকলে গ্ৰীক ব্যাকৰণৰ বহু ধাৰণা গ্ৰহণ কৰি লেটিন ভাষাৰ ব্যাকৰণ চৰ্চাক বিকশিত কৰিছিল।

প্ৰাচীন গ্ৰীচত ভাষা সম্পৰ্কে অন্যতম গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰশ্ন আছিল—শব্দ আৰু অৰ্থৰ সম্পৰ্ক স্বাভাৱিক নে সামাজিকভাৱে নিৰ্ধাৰিত? এই প্ৰশ্নক কেন্দ্ৰ কৰি বিভিন্ন দাৰ্শনিকৰ মাজত আলোচনা হৈছিল। প্লেটোৱে তেওঁৰ Cratylus নামৰ সংলাপত শব্দ আৰু অৰ্থৰ সম্পৰ্ক সম্পৰ্কে আলোচনা কৰে। এৰিষ্টটলেও ভাষা, চিন্তা আৰু যুক্তিৰ সম্পৰ্কৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছিল। তেওঁৰ মতে ভাষা মানুহৰ চিন্তা

আৰু অভিজ্ঞতাৰ প্ৰকাশৰ এক মাধ্যম। গ্ৰীক দাৰ্শনিকসকলৰ এই আলোচনাই ভাষাৰ দাৰ্শনিক অধ্যয়নৰ ভেটি স্থাপন কৰে।

পৰৱৰ্তী সময়ত গ্ৰীক ব্যাকৰণবিদসকলে ভাষাৰ গঠন আৰু শব্দৰ শ্ৰেণীবিভাজনৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়ে। বিশেষকৈ Alexandrian tradition-ত ব্যাকৰণ অধ্যয়নৰ বিকাশ ঘটে। শব্দৰ বিভিন্ন শ্ৰেণী, ৰূপ আৰু বাক্যৰ গঠনৰ বিষয়ে তেওঁলোকে আলোচনা কৰে।

ৰোমানসকলে গ্ৰীক ভাষাচৰ্চাৰ পৰা যথেষ্ট প্ৰভাৱ গ্ৰহণ কৰে। লেটিন ভাষাৰ ব্যাকৰণ ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰো আৰু পিছলৈ প্ৰিছিয়ান আদি ব্যাকৰণবিদে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। তেওঁলোকে noun, verb, adjective আদি শব্দশ্ৰেণী আৰু লেটিন ভাষাৰ ৰূপগত বৈশিষ্ট্যৰ বিষয়ে আলোচনা কৰে। ৰোমান ভাষাচৰ্চাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ বৈশিষ্ট্য আছিল লেটিন ভাষাৰ মান্য ব্যাকৰণ প্ৰস্তুত কৰা। এই ব্যাকৰণসমূহে পিছলৈ ইউৰোপৰ বিদ্যালয় আৰু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ভাষা শিক্ষাত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলায়।

মধ্যযুগত লেটিন ভাষা ইউৰোপৰ শিক্ষিত সমাজৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভাষা আছিল। ফলত গ্ৰীক আৰু ৰোমান ব্যাকৰণ পৰম্পৰা বহুদিন ধৰি ইউৰোপীয় ভাষা অধ্যয়নৰ মূল ভিত্তি হৈ থাকে।

সামৰণিত ক'ব পাৰি যে প্ৰাচীন গ্ৰীক ভাষাচৰ্চাই ভাষাৰ দাৰ্শনিক আৰু ব্যাকৰণগত অধ্যয়নৰ ভেটি স্থাপন কৰিছিল আৰু ৰোমান ভাষাচৰ্চাই সেই পৰম্পৰাক লেটিন ভাষাৰ ব্যাকৰণৰ মাধ্যমেৰে অধিক সুসংগঠিত কৰিছিল। আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ বিকাশৰ পূৰ্বসূৰী হিচাপে এই দুয়োটা পৰম্পৰাৰ গুৰুত্ব উল্লেখযোগ্য।

৩। আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ বিকাশৰ ইতিহাস আলোচনা কৰি ফাৰ্ডিনাণ্ড দ্য ছছুৰৰ অৱদান বিশদভাৱে ব্যাখ্যা কৰা।

উত্তৰ:

আধুনিক ভাষাবিজ্ঞান এক স্বতন্ত্ৰ বিজ্ঞান হিচাপে উনবিংশ আৰু বিংশ শতিকাৰ সন্ধিক্ষণত সুসংগঠিত ৰূপ লাভ কৰে। ইয়াৰ পূৰ্বে ভাষাৰ অধ্যয়ন মূলতঃ দাৰ্শনিক, ব্যাকৰণগত আৰু ঐতিহাসিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে কৰা হৈছিল।

বিশেষকৈ তুলনামূলক ভাষাবিজ্ঞানৰ বিকাশৰ ফলত ভাষাসমূহৰ আত্মীয়তা, ঐতিহাসিক পৰিৱৰ্তন আৰু শব্দৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে বৈজ্ঞানিক অনুসন্ধান আৰম্ভ হয়। এই পৰ্যায়ত ফাৰ্ডিনাণ্ড দ্য ছছুৰে ভাষাবিজ্ঞানৰ অধ্যয়নক এক নতুন দিশ প্ৰদান কৰে। ছছুৰক আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ অন্যতম প্ৰতিষ্ঠাতা বুলি গণ্য কৰা হয়। তেওঁৰ মৃত্যুৰ পাছত ছাত্ৰসকলৰ সংগৃহীত বক্তৃতাৰ আধাৰত Course in General Linguistics প্ৰকাশিত হয়।

ছছুৰৰ ভাষাতাত্ত্বিক চিন্তাৰ এটা কেন্দ্ৰীয় ধাৰণা হৈছে langue আৰু parole। Langue হৈছে কোনো ভাষা-সম্প্ৰদায়ৰ মাজত প্ৰচলিত সামূহিক ভাষিক ব্যৱস্থা বা নিয়মৰ সমষ্টি। আনহাতে parole হৈছে ব্যক্তিয়ে বাস্তৱ জীৱনত কৰা নিৰ্দিষ্ট ভাষিক ব্যৱহাৰ বা কথন। ছছুৰে ভাষাৰ অধ্যয়নত synchrony আৰু diachrony-ৰ মাজত পাৰ্থক্য নিৰ্ধাৰণ কৰে। কোনো এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ত ভাষাৰ গঠন কেনেকুৱা, সেই অধ্যয়ন synchrony; আনহাতে সময়ৰ সৈতে ভাষাৰ পৰিৱৰ্তনৰ অধ্যয়ন diachrony। এই পাৰ্থক্যই ভাষা অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত এক নতুন পদ্ধতিগত দিশ মুকলি কৰে।

ছছুৰৰ আন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান হৈছে signifier আৰু signified-ৰ ধাৰণা। ভাষিক চিহ্নৰ দুটা দিশ আছে—চিহ্নটোৰ ধ্বনি বা ৰূপগত দিশ signifier আৰু তাৰ সৈতে জড়িত মানসিক ধাৰণা signified। এই দুয়োটাৰ সম্পৰ্কক ছছুৰে ভাষিক চিহ্নৰ মূল গঠন হিচাপে ব্যাখ্যা কৰে। ছছুৰে ভাষিক চিহ্নৰ ইচ্ছাধীনতা বা arbitrariness-ৰ কথাও উল্লেখ কৰে। অৰ্থাৎ কোনো বস্তুৰ নাম আৰু সেই বস্তুৰ মাজত স্বাভাৱিক সম্পৰ্ক থাকিবই লাগিব বুলি কথা নাই। বিভিন্ন ভাষাত একেটা বস্তুৰ বাবে ভিন্ন ভিন্ন শব্দ ব্যৱহাৰ হোৱাটোৱে এই কথাটো প্ৰকাশ কৰে। ছছুৰৰ গাঁথনিবাদী দৃষ্টিভঙ্গীয়ে ভাষাক এটা সুসংগঠিত ব্যৱস্থা হিচাপে চাবলৈ সহায় কৰে। ভাষাৰ প্ৰতিটো উপাদানৰ মূল্য অন্য উপাদানৰ সৈতে থকা সম্পৰ্কৰ মাজেৰে নিৰ্ধাৰিত হয়।

সামৰণিত ক’ব পাৰি যে ছছুৰে ভাষাবিজ্ঞানক ঐতিহাসিক ব্যাকৰণৰ সীমাৰ পৰা উলিয়াই এক সুসংগঠিত আৰু স্বতন্ত্ৰ বিজ্ঞানৰ ৰূপ দিয়াত বিশেষ ভূমিকা পালন কৰে। তেওঁৰ langue-parole, synchrony-diachrony, signifier-signified আৰু ভাষিক চিহ্নৰ ধাৰণাই আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ ভেটি শক্তিশালী কৰে।

৪। নোম চমস্কিৰ আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানলৈ অৱদান, বিশেষকৈ Generative Grammar সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

বিংশ শতিকাৰ দ্বিতীয়াৰ্ধত ভাষাবিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰত নোম চমস্কিয়ে এক নতুন চিন্তাধাৰাৰ সূচনা কৰে। তেওঁৰ ভাষাতাত্ত্বিক মতবাদক সাধাৰণতে Generative Grammar বা সৃষ্টিশীল ব্যাকৰণৰ সৈতে জড়িত কৰা হয়। চমস্কিৰ ভাষাতত্ত্বই ভাষাক কেৱল বাহ্যিক আচৰণ হিচাপে নেদেখি মানুহৰ মন আৰু জ্ঞানীয় ক্ষমতাৰ সৈতে সম্পৰ্কিত এক মানসিক ব্যৱস্থা হিচাপে বিবেচনা কৰে। চমস্কিৰ মতে মানুহৰ ভাষা ব্যৱহাৰৰ ক্ষমতা কেৱল মুখস্থ কৰা বাক্যৰ ফল নহয়। মানুহে সীমিত সংখ্যক ভাষিক নিয়মৰ সহায়ত অসীম সংখ্যক নতুন বাক্য সৃষ্টি কৰিব পাৰে। এই ক্ষমতাই মানুহৰ ভাষাৰ সৃষ্টিশীল স্বৰূপ প্ৰকাশ কৰে।

চমস্কিৰ ভাষাতত্ত্বৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ ধাৰণা হৈছে competence আৰু performance। Competence হৈছে বক্তাৰ মনত থকা ভাষাৰ নিয়ম আৰু জ্ঞানৰ ব্যৱস্থা; আনহাতে performance হৈছে বাস্তৱ পৰিস্থিতিত সেই ভাষাজ্ঞানৰ ব্যৱহাৰ। চমস্কিয়ে শিশুৰ ভাষা অধিগ্ৰহণৰ সমস্যাৰ ওপৰতো গুৰুত্ব দিয়ে। শিশুৱে অতি কম সময়ৰ ভিতৰত জটিল ব্যাকৰণগত নিয়ম আয়ত্ত কৰে, যদিও তেওঁলোকে শুনা ভাষিক তথ্য সীমিত আৰু অসম্পূৰ্ণ হ'ব পাৰে। এই আলোচনাই ভাষা অধিগ্ৰহণৰ অন্তৰ্নিহিত মানসিক ক্ষমতাৰ প্ৰশ্নটো ভাষাবিজ্ঞানৰ কেন্দ্ৰলৈ আনে। চমস্কিৰ ভাষাতত্ত্বত Universal Grammar-ৰ ধাৰণাও বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ। ইয়াৰ মতে মানুহৰ মগজুত ভাষা আয়ত্ত কৰাৰ কিছুমান মৌলিক ক্ষমতা বা গঠনগত সম্ভাৱনা অন্তৰ্নিহিত থাকে। শিশুৱে পৰিৱেশৰ ভাষিক তথ্যৰ সহায়ত এই ক্ষমতাৰ ভিত্তিত নিৰ্দিষ্ট ভাষা আয়ত্ত কৰে। চমস্কিৰ তত্ত্বই ভাষাবিজ্ঞানৰ সৈতে মনোবিজ্ঞান, জ্ঞানবিজ্ঞান আৰু দৰ্শনৰ সম্পৰ্ক শক্তিশালী কৰে। ভাষা অধ্যয়নক মানৱ-মনৰ অধ্যয়নৰ সৈতে জড়িত কৰাটো তেওঁৰ এক উল্লেখযোগ্য অৱদান।

সামৰণিত ক'ব পাৰি যে নোম চমস্কিয়ে ভাষাক মানুহৰ সৃষ্টিশীল আৰু জ্ঞানীয় ক্ষমতাৰ সৈতে সংযুক্ত কৰি ভাষাবিজ্ঞানত এক নতুন যুগৰ সূচনা

কৰে। Generative Grammar, competence-performance আৰু Universal Grammar-ৰ ধাৰণাই আধুনিক ভাষাতত্ত্বৰ বিকাশত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলাইছে।

৫। ফাৰ্ডিনাণ্ড দ্য ছছুৰ আৰু নোম চমস্কিৰ ভাষাতাত্ত্বিক চিন্তাৰ তুলনামূলক আলোচনা কৰা।

উত্তৰ:

ফাৰ্ডিনাণ্ড দ্য ছছুৰ আৰু নোম চমস্কি আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ দুগৰাকী অতি প্ৰভাৱশালী চিন্তাবিদ। দুয়োগৰাকীৰ সময় আৰু তাত্ত্বিক পদ্ধতি পৃথক হ'লেও ভাষাৰ বৈজ্ঞানিক অধ্যয়নত তেওঁলোকৰ অৱদান বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ।

ছছুৰৰ ভাষাতাত্ত্বিক চিন্তাৰ কেন্দ্ৰত আছে ভাষাক এক সামাজিক চিহ্ন-ব্যৱস্থা হিচাপে অধ্যয়ন কৰা। তেওঁ langue আৰু paroleৰ মাজত পাৰ্থক্য নিৰ্ধাৰণ কৰে। Langue হৈছে সমাজত প্ৰচলিত ভাষিক ব্যৱস্থা আৰু parole হৈছে ব্যক্তিৰ বাস্তৱ ভাষিক ব্যৱহাৰ। আনহাতে চমস্কিয়ে ভাষাক মূলতঃ মানসিক আৰু জ্ঞানীয় ক্ষমতা হিচাপে অধ্যয়ন কৰে। তেওঁৰ competence হৈছে বক্তাৰ অন্তৰ্নিহিত ভাষাজ্ঞান আৰু performance হৈছে বাস্তৱ ভাষা ব্যৱহাৰ। ছছুৰৰ ভাষাবিজ্ঞানত signifier আৰু signified-ৰ ধাৰণা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। তেওঁ ভাষিক চিহ্নৰ গঠন আৰু ভাষাৰ বিভিন্ন উপাদানৰ পাৰস্পৰিক সম্পৰ্কৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে। ইয়াৰ ফলত গাঁথনিবাদী ভাষাবিজ্ঞানৰ বিকাশ ঘটে। চমস্কিৰ ক্ষেত্ৰত ভাষাৰ সৃষ্টিশীলতা বিশেষ গুৰুত্বপূৰ্ণ। সীমিত সংখ্যক নিয়মৰ সহায়ত মানুহে অসীম সংখ্যক বাক্য সৃষ্টি কৰিব পাৰে বুলি তেওঁ মত প্ৰকাশ কৰে। ইয়াৰ পৰা Generative Grammar-ৰ বিকাশ ঘটে। ছছুৰে ভাষাক সামাজিক চিহ্ন-ব্যৱস্থা হিচাপে দেখাৰ বিপৰীতে চমস্কিয়ে ভাষাৰ অন্তৰ্নিহিত মানসিক গঠন আৰু মানুহৰ জ্ঞানীয় ক্ষমতাৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়ে।

তথাপি দুয়োগৰাকী ভাষাবিদৰ এটা উমৈহতীয়া দিশ আছে—দুয়োগৰাকীয়েই ভাষাক নিয়ম-নিৰ্ভৰ আৰু সুসংগঠিত ব্যৱস্থা হিচাপে অধ্যয়ন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। দুয়োৰে তত্বই ভাষাবিজ্ঞানক পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণ চৰ্চাৰ সীমাৰ পৰা অধিক বৈজ্ঞানিক আৰু পদ্ধতিগত অধ্যয়নৰ দিশলৈ লৈ গৈছে।

সেয়েহে ছদ্মবে আধুনিক গাঁথনিবাদী ভাষাবিজ্ঞানৰ ভেটি শক্তিশালী কৰাৰ বিপৰীতে চমস্কিয়ে ভাষাৰ মানসিক আৰু সৃষ্টিশীল দিশক কেন্দ্ৰ কৰি Generative Linguistics-ৰ বিকাশ ঘটায়। আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ ইতিহাসত দুয়োগৰাকীৰ অৱদান স্বকীয় আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ।

৬। প্ৰাচীন ভাৰতীয়, গ্ৰীক-ৰোমান আৰু আধুনিক ভাষাচৰ্চাৰ মাজত থকা ধাৰাবাহিকতা আৰু পাৰ্থক্য আলোচনা কৰি ভাষাবিজ্ঞানৰ ক্ৰমবিকাশ ব্যাখ্যা কৰা।

উত্তৰ:

ভাষা মানৱ সভ্যতাৰ অন্যতম মৌলিক সম্পদ। মানুহে ভাষাৰ মাধ্যমেৰে চিন্তা, অনুভূতি, জ্ঞান আৰু অভিজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰে। সেয়েহে সভ্যতাৰ আৰম্ভণিৰ পৰাই মানুহে ভাষাৰ প্ৰকৃতি, উৎপত্তি, গঠন আৰু ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে চিন্তা কৰি আহিছে। প্ৰাচীন ভাৰত, গ্ৰীচ আৰু ৰোমৰ ভাষাচৰ্চাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানলৈ ভাষা অধ্যয়নৰ পদ্ধতি ক্ৰমে অধিক বৈজ্ঞানিক আৰু সুসংগঠিত হৈছে।

প্ৰাচীন ভাৰতত ভাষাচৰ্চা মূলতঃ বেদৰ সংৰক্ষণ আৰু শুদ্ধ উচ্চাৰণৰ প্ৰয়োজনৰ পৰা বিকশিত হৈছিল। শিক্ষা, ব্যাকৰণ, নিৰুক্ত আৰু ছন্দ আদি বেদাংগৰ বিকাশ ঘটে। পাণিনিৰ অষ্টাধ্যায়ী প্ৰাচীন ভাৰতীয় ব্যাকৰণ চৰ্চাৰ সৰ্বোৎকৃষ্ট নিদৰ্শন। ইয়াত ভাষাৰ গঠন আৰু শব্দৰ ৰূপান্তৰৰ নিয়ম সুসংগঠিতভাৱে উপস্থাপন কৰা হৈছে। প্ৰাচীন গ্ৰীচত ভাষাচৰ্চা দৰ্শন আৰু যুক্তিবিদ্যাৰ সৈতে গভীৰভাৱে জড়িত আছিল। শব্দ আৰু অৰ্থৰ সম্পৰ্ক, ভাষাৰ উৎপত্তি আৰু ভাষা-চিন্তাৰ সম্পৰ্ক আদি বিষয়ত প্লেটো আৰু এৰিষ্টটলে আলোচনা কৰিছিল। পিছলৈ গ্ৰীক ব্যাকৰণবিদসকলে শব্দৰ শ্ৰেণীবিভাজন আৰু ব্যাকৰণগত গঠন সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰে।

ৰোমানসকলে গ্ৰীক ব্যাকৰণৰ বহু ধাৰণা গ্ৰহণ কৰি লেটিন ভাষাৰ ব্যাকৰণ বিকশিত কৰে। ভাৰো আৰু প্ৰিছিয়ানৰ দৰে ব্যাকৰণবিদসকলে লেটিন ভাষাৰ ৰূপ আৰু বাক্যগঠন সম্পৰ্কে আলোচনা কৰে। এই পৰম্পৰাই ইউৰোপীয় ভাষা শিক্ষাত বহুদিন ধৰি প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে। ঊনবিংশ শতিকাত

তুলনামূলক আৰু ঐতিহাসিক ভাষাবিজ্ঞানৰ বিকাশ ঘটে। ভাষাসমূহৰ আত্মীয়তা, শব্দৰ ঐতিহাসিক পৰিৱৰ্তন আৰু ভাষাৰ বংশগত সম্পৰ্কৰ বিষয়ে বৈজ্ঞানিকভাৱে অধ্যয়ন আৰম্ভ হয়। বিংশ শতিকাত ফাৰ্ডিনাণ্ড দ্য ছছুৰে ভাষাবিজ্ঞানক নতুন দিশ দিয়ে। ভাষাক এক সামাজিক চিহ্ন-ব্যৱস্থা হিচাপে বিশ্লেষণ কৰি তেওঁ *langue, parole, synchrony, diachrony, signifier* আৰু *signified* আদি ধাৰণা আগবঢ়ায়। ইয়াৰ ফলত গাঁথনিবাদী ভাষাবিজ্ঞানৰ বিকাশ ঘটে।

পৰৱৰ্তী সময়ত নোম চমস্কিয়ে ভাষাবিজ্ঞানত মানসিক আৰু জ্ঞানীয় দৃষ্টিভঙ্গী প্ৰৱৰ্তন কৰে। *Generative Grammar* আৰু *Universal Grammar*-ৰ মাধ্যমেৰে তেওঁ ভাষাৰ সৃষ্টিশীলতা আৰু মানুহৰ অন্তৰ্নিহিত ভাষিক ক্ষমতাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে। এইদৰে ভাষাচৰ্চাৰ ইতিহাস লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে প্ৰাচীন ভাৰতত ব্যাকৰণ আৰু ধ্বনিৰ সুসংগঠিত অধ্যয়ন, গ্ৰীচত ভাষাৰ দাৰ্শনিক আলোচনা, ৰোমত ব্যাকৰণৰ বিকাশ, উনবিংশ শতিকাত ঐতিহাসিক-তুলনামূলক অধ্যয়ন, ছছুৰৰ গাঁথনিবাদ আৰু চমস্কিৰ মানসিক-সৃষ্টিশীল ভাষাতত্ত্ব—এই সকলোবোৰে ভাষাবিজ্ঞানৰ ক্ৰমবিকাশত নিজস্ব অৱদান আগবঢ়াইছে।

শেষত উল্লেখ কৰিব পাৰি যে, প্ৰাচীন ব্যাকৰণ চৰ্চাৰ পৰা আধুনিক বৈজ্ঞানিক ভাষাতত্ত্বলৈ অহা এই যাত্ৰাই ভাষাক কেৱল কথা কোৱাৰ মাধ্যম হিচাপে নহয়, বৰং এক সামাজিক, গাঁথনিগত আৰু মানসিক ব্যৱস্থা হিচাপে বুজিবলৈ সহায় কৰিছে।